

הליכות עולם לוי

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

(חבקות ג' ו')

פרשת פקודי

זמן ר"ת	צאת השבת	חלוקת נרות לחג	לוח אור החיים
19:07	18:23	17:32*	י-ם
19:04	18:21	17:30	ת"א
19:05	18:23	17:31	חיפה
19:06	18:23	17:31	ב"ש

* לנותרים 40 דק': 17:12

יבוא אלה ויכפר על אלה

והנה בחטא העגל עם ישראל הביאו זהב ועשו ממנו עגל ורקדו ושמחו לפניו, והראו בכך שתכלית הזהב הוא לעבודה זרה, והוא הרע שבעולם, [וגם הזהב בא מצידו, שכן צבעו אדם ומרמז אל הדין כידוע שהזהב הוא גבורה] ובכדי לכפר על החטא, היה צריך בתחילה חרטה ויודוי קבלה לעתיד כאמור שהוא הסור מרע, ובני ישראל עשו זאת במה שנעשו במגיפה ובמה שהרגו בהם בני לוי, והשאר בדק אותם משה רבנו שהשקה אותם במים מן העגל הזהב הטחון, וגם הורידו את עדים מעליהם, כל אלו דברים מביאים לחרטה ושברון לב וקבלה לעתיד לא לשוב לזה החטא.

אמנם התשובה המעולה היא תשובת המשקל, היא העשה טוב בדבר עצמו שחטא בו, ולכן היו צריכים לתת זהב בשמחה ורצון לב, כשם שנתנו זהב לעבודה זרה, ואכן כל נדיב לבו נתנו לעבודת ה' יתברך זהב וכסף ונחושת לבית המקדש, הוא בית המקדוש לשמו. וזה התיקון הגדול, שתיקנו את השקפתם שמבינים שעיקר הכסף והזהב הוא לעבודת ה', ואפילו הזהב שהוא מצד הגבורות, צריך להיות בקדושה ולא בטומאה, ונתנו זאת בשמחה והתפעלות עצומה עד שאמרו עליו אלה פקודי המשכן. וזו כונת רבותינו באומרם יבוא אלה ויכפרו על אלה, שאלה של חטא העגל מסמל את הנתנה לעבירה מתוך שמחה, ויבוא האלה של המקדש המסמל את הנתנה מתוך שמחה לעבודת ה', והוא דוקא התיקון השלם, ולכן חזרה לשרות השכינה ביניהם כבתחילה. אלא שעדיין חטא זה של התפעלות מכסף וזהב ולהשתמש בהם להנאתינו, נמצא בתוכנו, ולכן יש עדיין פרעון מחטא העגל, וכמו שאמרו רבותינו (סנהדרין קג:): שאין לך כל פורענות שבאה על ישראל שאין בה מחטא העגל, שהכל נמשך מהתפיסה המעוותת של האדם שבא לכאן להנות בעולם ומבקש תאוות והנאות.

ועוד נראה לבאר בס"ד, ע"פ דברי רבנו האר"י בשער הכוונות (דרושי פסח) שכל ענין ירידת אבותינו למצרים, הוא מפני ששם אלהים הוא דינים, ואחוזים בו כל הקליפות של אומות העולם ורוצות לינק ממנו, והנה מצרים ינקה באותו הזמן מאותיות מ"י של שם אלוקים, ובגאולת מצרים נתקנו אותיות אלו על ידי הבינה שיש בה נ' שערי חכמה שהם אותיות ים, ואולם עדיין נשארו אותיות "אלה", ועל זה נאמר הפסוק מי אלה כעב תעופינה, ששם אלקים נחלק לשנים מי ואלה, ואותיות מי תוקנו במצרים, והנותר לתקן הם אותיות אלה, ואותם אנו צריכים לתקן עד ביאת משיח צדקנו, ובהם אחוזים האומות המרעות לעם ישראל, וכיום אנו רואים שהאומה הרשעה המציקה לעם ישראל היא אומת ישמעאל, והם קוראים בגרום כל הזמן בשם "אלה", ולא מפני שהם מאמינים גדולים כל כך אלא בכדי לאחוז בשם הזה מצד הטומאה שלהם, ואנו צריכים לבטל אחיזתם, והנה ע"פ המבואר למעלה אחיזתם זאת תבטל על ידי שאנו נתפעל תמיד מן התורה והמצוות ונאמר על ה' אלוקיני אלוקי האמת, אלה אלהיך ישראל אשר הוציאוך מארץ מצרים, וכן על ידי שנתפעל מן המצוות ונאמר עליהם אלה וכו' שנמנה אותם תמיד, ונשמח בהם ונתרום לקדושה, ואז יגמר פרעון חטא העגל והאלה אלוהיך ישראל שהיה בעוון יתוקן בשלימות, וזה ימחה בקרוב את זרע ישמעאל, שתבטל אחיזתם משם אלה שבאלקים ולא רק שלא תהיה שליטה על עם ישראל אלא ימותו וימחו מן העולם, כמו שאירע למצרים. ה' יזכנו לראות מפתחם, ותיקון שמו יתברך בשלימות במהרה בימינו. אמן.

בפרשתנו אנו נקרא על בניו המשכן והקמתו, וכידוע בניו המשכן בא לכפר על מעשה העגל, וכמו שאמרו רבותינו, והתורה רמזה זאת בתחילת פרשתנו שנאמר אלה פקודי המשכן, ודרשו על כך יבוא אלה ויכפר על אלה, יבוא אלה פקודי המשכן ויכפר על אלה אלהיך ישראל שאמרו ישראל לעגל, וצריך להבין איך זה עובד, האם מפני שהתורה פתחה במילה אלה בזה נתכפר עוון העגל שגם כן נאמר בו אלה, בודאי שלא המילה הזאת מכפרת אלא המשמעות העומדת מאחוריה, שכשנתבונן בו נראה שהוא מעיד על תיקון חטא העגל, ורק התורה רמזה זאת במילה אחת אלה, וכפי שנבאר בס"ד. אך טרם שנבאר נביא דברי רבותינו (ברכות ל"ב:) על הפסוק ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני, הקשו רבותינו היינו עזובה היינו שכוחה, ותיצרו: אמר ריש לקיש, אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם אדם נושא אשה על אשתו ראשונה וזכר מעשה הראשונה, אתה עזבתי ושכחתי. אמר לה הקדוש ברוך הוא בתי שנים עשר מזלות בראתי ברקיע, [ועיין שם אריכות גדולה בגמרא כמה חיילים יש לה' ברקיע זו"ל: ועל כל מזל ומזל בראתי לו שלשים חיל, ועל כל חיל וחיל בראתי לו שלשים לגיון ועל כל לגיון ולגיון בראתי לו שלשים רהטון ועל כל רהטון ורהטון בראתי לו שלשים קרטון ועל כל קרטון וקרטון בראתי לו שלשים גסטרא ועל כל גסטרא וגסטרא תליתי בו שלש מאות וששים וחמשה אלפי רבוא כוכבים כנגד ימות החמה] וכולן לא בראתי אלא בשבילך ואת אמרת עזבתי ושכחתי, אמרה לפניו רבונו של עולם הואיל ואין שכחה לפני כסא כבודך שמה לא תשכח לי מעשה העגל, אמר לה "גם אלה תשכחה", אמרה לפניו רבונו של עולם הואיל ויש שכחה לפני כסא כבודך שמה תשכח לי מעשה סיני, אמר לה "ואנכי לא אשכחך". עכ"ל. והנה שוב פעם אנו רואים אותו העיקרון, "אלה" כנגד חטא העגל שנאמר בו אלה אלהיך ישראל, ו"אנכי" כנגד מעמד הר סיני שנאמר בו אנכי ה' אלוקיך וכו'.

ונראה לבאר בס"ד שכאשר אדם עומד ומתבונן על דברים מסוימים ומתפעל מהם, כשרוצה להסביר לחבירו מה הם אותם דברים הוא אומר "אלה", ובפרט אם הם נמצאים עדיין על ידו שאז הוא מראה עליהם בהתפעלות ואומר אלה הם הדברים שהתפעלתי מהם, וכך היה בחטא העגל, עם ישראל הגיע לשכרון חושים מן האלוה החדש שעשו להם, ואכלו ורקדו לפניו בשמחה כל כך גדולה עד שזעקו מגרום אלה אלוהיך ישראל, כזה ראה וקדש אלה אלהים. ואמנם מעשה העגל חמור לכשעצמו, שהרי הוא עובד עבודה זרה, אבל מעשה חמור עוד יותר הוא להתפעל מהעבודה זרה, שזה כביכול נותן בעיני האנשים ממשות בעבודה זרה הזו שמתפעל ממנה.

והנה כידוע עיקרי התשובה הינם שלושה, עזיבת החטא, חרטה ויודוי, וקבלה לעתיד, ודברים אלו הינם רק בכדי להטהר ממעשיו הרעים בעבר ובעתיד, אולם לא די בכך, התשובה והמעולה היא לתקן את החטא בשורשו, ואתה תאווה לעבירה להפוך אותה לתאוה למצוה, והיינו לעבוד את ה' ביצר הרע, וזו העבודה המעולה ביותר שנהפך יצר הרע בעצמו לטוב, וזה ממש תיקון העולם להפוך את הטוב לרע, ותיקון העולם הקטן שבאדם, אם הוא מצליח לעבוד את ה' ביצר הרע שלו. ומכאן נלמד היאך לתקן בצורה הנכונה את כל עוונותינו מן השורש, לסור מרע ולעשות טוב באותו הדבר עצמו שבו חטאנו, להבין את שורש החטא ולעשות ההיפך ממנו בקדושה לצורך הקדושה.

לוח ניסים
 מחסות
 מכסים וימסילים
 למינות נכות ושיטות
 077-2233565

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה! | להצלחת חן אמיניאן בת רחל, ולהצלחת כלל ישראל הנמצאים בכל מקום ואתר, הי' ישמרם ויצילם מכל צרה ופגע.

הליכות וזהלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג).

הליכות לראש חודש (המשך, ברכת הלבנה)

"מקדש חודשים", ומובא שכן היה חותם הגר"א [הובא במעשה רב השלם (ס"ג ק"ט), ואולם קצת קשה מנוסחת הגר"א למסכת סופרים (פ"ב אות ב) שכותב לשנות הנוסח למחדש חודשים כמו בגמרא, ואם סובר שהנוסח "מקדש חודשים" עיקר מדוע שינהו. וצ"ע], ולכן מי שאמר "מקדש חודשים" אינו חוזר, עיין בספר חזון עובדיה באריכות (חנוכה עמ' ש"ז). [ונראה שאינו נחשב משנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות, מאחר שעניינם שווה, ומה גם שיש אומרים מקדש ויש אומרים מחדש].

מוז. בספר מחצית השקל (ס"ג ק"ט א) כתב: שלא כדין נוהגים העולם שאומרים ברכת קידוש הלבנה בעל פה, וגם אין מסדרים תחילה [דהיינו שאינם חוזרים עליה בינם לבין עצמם קודם שיאמרוה], וזה יותר מתפלת ראש חודש [שמבואר בשו"ע (ס"ג ק) שצריך להסדירו תחילה לפני שיתפלל], שמכיון שלפעמים יש בין ברכה לחבירתה יותר משלושים יום, עכ"ל. ואמנם יש שחלקו על דבריו, שרק בתפלה שהיא ארוכה הצריכו כן, ולא בברכה אחת, ובפרט שאת ברכת הלבנה כולם אומרים ביחד ואין חשש שיטעה. [כמבואר כל זה בחזו"ע שם עמ' של"א]. [אולם לפי המבואר בגליון זה וקודמו, טוב לומר אותה מתוך הכתוב, לא מפני שיטעה במילות הברכה, אלא בכדי שיבין ויכוין באמירתה, וכעין שכתב הס"ז (שם ס"ק א' בסופו) לגבי תפלת העמידה ושאר תפלות שצריכות פירוש].

מז. כתוב במסכת סופרים (פ"ב הל' ב) שאחר ברכת הלבנה אומר ג' פעמים סימן טוב סימן טוב [סימן טוב] [תהיה] לכל ישראל. ע"כ. ומלשון המסכת סופרים מבואר שמיד אחר ברכת הלבנה אומר סימן טוב ג' פעמים, וכן העתיק הטור (ס"ג תכ"ו), וכן הוא לשון השו"ע (שם סעי' ב'), וכן מוכח מלשון הרמ"א [שממשיך את לשון השו"ע וכותב את כל הסדר הנהוג, ולא הזכיר לאחר מכן סימן טוב, ומשמע שהוא כדברי הטור ושו"ע], וכן הוא מנהג הספרדים. אולם מנהג האשכנזים לומר סימן טוב מאוחר יותר [אחר שלום עליכם שלפי מנהגם אומרים זאת קודם הפסוק "קול דודי"]. ומבואר עוד במסכת סופרים שאומרים סימן טוב, והיינו שהלבנה תהיה סימן טוב לכל ישראל, וכן נראה מלשון השו"ע (שם) וכן הוא מנהג האשכנזים, אך מנהג הספרדים לומר בסימן טוב תהי לנו וכו', בתוספת ב'.

מח. ומלשון המסכת סופרים משמע שהיו אומרים ג' פעמים סימן טוב [ואמנם במסכת סופרים שבידנו כתבו ג' פעמים ואחר כך פירוט רק ב' פעמים, אולם בנוסחת המסכת סופרים שהוציא החיד"א עם פירוש כסא רחמים כתבו ג' פעמים סימן טוב], ולא את כל המשפט סימן טוב תהיה לנו ולכל ישראל ג' פעמים, ואולם כידוע מנהג כולם לומר הכל ג' פעמים, ומנהג האשכנזים לומר כל משפט ג' פעמים, ואילו מנהג הספרדים לומר את כל הקטע ועליו לחזור ג' פעמים [וכמו שהעיד החיד"א שם בכסא רחמים בפירושו]. עוד נוהגים הספרדים לומר ג' פעמים בסימן טוב וכו' ואח"כ אומרים ברוך וכו', ושוב חוזרים לומר ג' פעמים בסימן טוב וכו' ברוך וכו', וכן פעם שלישית, וזה לא ראינו מדברי המסכת סופרים, אלא רק שיאמר ג' פעמים בסימן טוב תהי וכו', ואמנם אין לשנות המנהג אף שלא מצאנו לו מקור. [ובטעם הדבר שאומרים סימן טוב ג' פעמים אחר ברכת הלבנה, ראיתי בספר ברכת החודש (תק"ב, להרב שמואל מק"ק טריה) ביאור על דרך הדרש ע"פ דברי רבותינו (הובאו ברש"י הושע ג' ה), אמר רבי שמעון בן מנסיא אין מראין סימן טוב לישראל עד שיהירו ויבקשו שלשה דברים, שנאמר אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' זו מלכות שמים, ואת דוד מלכם כמשמעו, ופחדו אל ה' ואל טובו זה בית המקדש. ע"כ. ומעתה מאחר שבברכה זו אנו מבקשים על מלכות בית דוד ועל מלכות שמים, כלשון הברכה וללבנה אמר שתתחדש וכו' וכמו שביארנו, זה סימן טוב, ולכן אומרים סימן טוב ג' פעמים. ע"ש עוד פירושים].

מג. וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטון, פירש רש"י: וללבנה אמר - הקדוש ברוך הוא, שתתחדש בכל חודש. עטרת תפארת היא זו לעמוסי בטון. ע"כ. עטרת תפארת - עטרת היא כמו צניף שעוטף סביב לראשו לפאר ויופי, וכעין שפירש רש"י על הפסוק בישעיה (ס"ב ג) וקייט עטרת תפארת כנד ה'. לעמוסי בטון - היינו עם ישראל שהקב"ה עומס אותם עליו ודואג להם מיום לידתם, וכמו שפירש רש"י על הפסוק בישעיה (מ"ו ג) העמסים מני בטון הנשאים מני רחם, ע"ש. והמהרש"א פירש: גם שנתן להם חוק וזמן שלא ישנו, אל תתמה על שינוי הלבנה בכל יום ויום מימי החודש בחסרונה ומלאה, כי אין זה שינוי אבל כן אמר השם יתברך ללבנה בתחלת יצירתה שתתחדש בכל חודש, והוא סימן לעטרת תפארת, רצה לומר עטרת היא עטרת מלוכה שתחזיר לבית דוד אחר שחסרה, שעל כן אומרים בחידושה דוד מלך ישראל חי וקים, ותפארת הוא סימן לתפארת ישראל שתחזיר אחר שנחסרה. ע"כ.

מד. שגם הם עתידים להתחדש כמוהו ולפאר ליוצרים על שם כבוד מלכותו. פירש רש"י: סימן הוא להם שאף הם [דהיינו עם ישראל] שמונים להם [נראה שכונת רש"י מונים מלשון צער, שהאומות מצערות ומאנים אותם כעת בגלות, מעין דברי רש"י בתחילת פרשת חוקת (במדבר י"ט ב), וכעין זה בספר יהושע (ה' ט'), לעתיד לבוא עתידים להתחדש כמו הלבנה ויראו כולם בצדקתם. ועוד אפשר לפרש מונים מלשון מנין, שישאל מונים לחשבון השמש והלבנה], עתידים להתחדש בגלותן כמוהו ולפאר יוצרים. [ולפי הפירוש השני נראה שאע"פ שהמנין הוא לחשבון שניהם, מ"מ החידוש הוא כמו הלבנה, ואע"פ שגם השמש עתידה להתחדש, וכמו שנאמר (ישעיה ל' כ"ו) וקנה אור הלבנה כאור הַסֶּמָה וְאֹר הַסֶּמָה יִקְנֶה שְׂבָעִים כְּאֹר שְׂבָעַת הַיָּמִים וכו', ופירש רש"י: שבעתים שבע שביעות, כאור של שבעת הימים, הרי ארבעים ותשע שביעות העולים לשלש מאות וארבעים ושלושה, וכן דרשו רז"ל (עיין בסנהדרין צ"ג א); מ"מ עיקר החידוש הוא בלבנה שכעת אין לה אור מעצמה, ולעתיד לבוא יהיה לה אור משלה וכמו השמש, ולכן רבותינו בברכה התייחסו לחידוש הלבנה בלבד]. והמהרש"א פירש: ועל כן יתחדש מלכותו ותפארתו משום כבודו יתברך כדי לפאר ליוצרים, על שם כבוד מלכותו, כמו שכתוב והיה ה' למלך. עכ"ל. [ונראה עוד לבאר שכשם שהלבנה בחידושה מפארת את יוצרה ומעידה על בוראה שהוא הבורא ומחדש את מעשהו בכל יום, כך ישראל בחידושם לעתיד לבוא יפארו בזה לשם כבוד מלכותו, שהוא המולך והוא הממליך את עם ישראל בעולמן].

מה. ברוך אתה ה', מחדש חודשים. ברוך אתה ה' - יכוין כמו שכתבנו לעיל (הל' י"ז) ברוך מקור הברכות, אתה יכוין שה' נמצא כנגדו, ה' יכוין בקריאתו וכתובתו אדון הכל היה הווה ויהיה (ע"ש הרחבת הדברים ומקורם). מחדש חודשים - כתב בספר שבלי הלקט (ס"ג קס"ז) שהלבנה נקראת חודש, כמו שנאמר (שמות י"ב ב) החודש הזה לכם וכו', ובלשון משנה (ראש השנה כ"ב.) אב ובנו שראו את החודש, וא"כ מחדש חודשים היינו מחדש הלבנה. [והובאו דבריו בספר כסא רחמים על המסכת סופרים (פ"ב הל' א), ולפי דבריו שחודש היינו לבנה מה שכתבו חז"ל חודשים בלשון רבים אף שיש רק לבנה אחת, כוננו על כל חודש וחודש שהוא מחדש את הלבנה. ובפשטות נראה לפרש, שחודש היינו חודש ממש, שהקב"ה מחדש את החודשים על ידי סיבוב הלבנה חסרונה וחידושה]. מחדש חודשים - כך היא הגירסא בגמרא (סנהדרין מ"ב.), אולם במסכת סופרים (פ"כ הלכה א') החתימה היא "מקדש ראשי חודשים", ובכל הסדרים הגירסא כדברי הגמרא, וכן בכל דברי הראשונים, אמנם יש שהביאו שהגירסא

